Komisja Europejska

© Shutterstock, 2022

Edukacja, kształcenie i uczenie się przez całe życie

Kształcenie i szkolenie zawodowe

Umiejętności na miarę teraźniejszości i przyszłości

Zatrudnienie, sprawy społeczne i włączenie społeczne

Niniejszy dokument w żadnym wypadku nie stanowi oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2022

© Unia Europejska, 2022

Komisja Europejska wdrożyła politykę ponownego wykorzystywania swoich dokumentów zgodnie z decyzją Komisji 2011/833/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. w sprawie ponownego wykorzystywania dokumentów Komisji (Dz.U. L 330 z 14.12.2011, s. 39). Z wyjątkiem przypadków, w których stwierdzono inaczej, ponowne wykorzystywanie tego dokumentu jest dozwolone na podstawie licencji Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). Oznacza to, że ponowne wykorzystywanie jest dozwolone pod warunkiem odpowiedniego poinformowania o autorze oraz o wszelkich zmianach wprowadzonych w dokumencie.

W przypadku wykorzystania lub powielania elementów, które nie są własnością Unii Europejskiej, konieczne może być uzyskanie zgody bezpośrednio od właściwych podmiotów prawa autorskiego.

PDF	ISBN 978-92-76-43594-5	doi:10.2767/887	KE-06-21-179-PL-N
HTML	ISBN 978-92-76-43572-3	doi:10.2767/223132	KE-06-21-179-PL-Q

Edukacja, kształcenie i uczenie się przez całe życie

Kształcenie i szkolenie zawodowe

Umiejętności na miarę teraźniejszości i przyszłości

Spis treści

Przedmowa 6

Wprowadzenie do kształcenia i szkolenia zawodowego 8

Korzyści kształcenia i szkolenia zawodowego 10

Wykres 1: Zatrudnienie wśród niedawnych absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz szkół ogólnokształcących (w wieku 20–34 lat) w 2020 r. 10

Zmieniający się krajobraz kształcenia i szkolenia zawodowego 11

Wykres 2: Odsetek osób uczących się w szkołach średnich II stopnia uczestniczących w kształceniu i szkoleniu zawodowym na poziomie średnim II stopnia w latach 2017–2019 11

Unijna wizja rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego 12

Zarys unijnej polityki kształcenia i szkolenia zawodowego 13

Nowe, kompleksowe podejście do kształcenia i szkolenia zawodowego 15

Reforma w krajach europejskich 16

Założenia reform krajowych 17

Konkretne zobowiązania krajowe 19

Działania i inicjatywy wspierające państwa członkowskie 20

Centra Doskonalenia Zawodowego (CoVE) 21

Umiejętności ekologiczne i cyfrowe 21

Silniejsze wsparcie dla przygotowania zawodowego 22

Europejski Tydzień Umiejętności Zawodowych 22

Europejskie podstawowe profile zawodowe 22

Wzajemne przeglądy zapewniania jakości na poziomie całego systemu kształcenia i szkolenia zawodowego 22

Mikrokwalifikacje 22

Finansowanie 23

Załącznik 24

© Shutterstock, 2022

1

Przedmowa

© Shutterstock, 2022

Europa znajduje się obecnie w okresie przejściowym. Od transformacji w zakresie ekologii i cyfryzacji zależy zrównoważona przyszłość Europy, przed którą otwierają się tym samym nowe możliwości i wyzwania. Naszym celem jest wykorzystanie tego czasu na wzmacnianie gospodarek krajowych po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 poprzez tworzenie nowych możliwości rozwojowych i miejsc pracy.

Nicolas Schmit, unijny komisarz ds. miejsc pracy i praw socjalnych

© Unia Europejska

Transformacja sektora przemysłowego i rynku pracy z całą pewnością wpłynie na zmianę potrzeb pracodawców i wymagań jakie stawiają przed pracownikami. W tym procesie ważną rolę odegra wysokiej jakości kształcenie i szkolenie zawodowe (ang. vocational education and training, VET), które oferuje pracownikom adekwatne umiejętności i przygotowuje ich na wyzwania społeczno-ekonomiczne, zapewniając sukces w życiu osobistym i zawodowym. Dotyczy to zarówno młodzieży, której programy VET zapewniają płynne przejście od etapu edukacji szkolnej do etapu zatrudnienia, jak i osób dorosłych, które chcą podnieść lub zmienić swoje kwalifikacje, by dostosować je do zmian na rynku pracy.

Unia Europejska (UE) jest liderem w zakresie promowania i finansowania VET. Opublikowane w 2020 roku zalecenie Rady w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności kreśli całościową wizję rozwoju tego obszaru w przyszłości. Naszym celem jest zapewnienie, że wysokiej jakości kształcenie i szkolenie zawodowe będzie atrakcyjną opcją dla wszystkich osób uczących się.

Podczas gdy Komisja Europejska podejmuje cały szereg inicjatyw politycznych, wspiera tworzenie nowych narzędzi i mechanizmów finansowania na poziomie unijnym, poszczególne państwa członkowskie odpowiadają za wdrażanie w życie niezbędnych reform. Państwa członkowskie zatwierdziły już konkretne działania i zobowiązały się do ich zrealizowania w ramach deklaracji z Osnabrück. Nadszedł czas, by te reformy weszły w życie, pomagając w urzeczywistnieniu naszej wspólnej wizji kształcenia i szkolenia zawodowego w Europie.

To dla mnie zaszczyt móc przygotować przedmowę do tej broszury. Kreślimy w niej naszą wizję kształcenia i szkolenia zawodowego i przedstawiamy zasady wspierania państw członkowskich w tym procesie. Zachęcam państwa członkowskie, aby skorzystały z dostępnych narzędzi opracowanych z myślą o wzmacnianiu i unowocześnianiu systemów VET z korzyścią dla wszystkich interesariuszy tych systemów, a przede wszystkim osób uczących się w całej Europie.

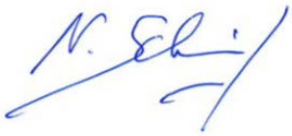

Nicolas Schmit, unijny komisarz ds. miejsc pracy i praw socjalnych

2

Wprowadzenie do kształcenia i szkolenia zawodowego

© Shutterstock, 2022

Wszyscy mieszkańcy Europy powinni mieć możliwość skorzystania z programów kształcenia, szkolenia i uczenia się przez całe życie niezależnie od tego, czy mieszkają w dużym mieście czy na wsi. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej mówi o dostępie do edukacji, kształcenia zawodowego i ustawicznego jako prawie podstawowym.

Pierwsza zasada europejskiego filaru praw socjalnych mówi o prawie do dostępu do wysokiej jakości edukacji włączającej, szkoleń i uczenia się przez całe życie, zaś czwarta zasada, mówiąca o aktywnym wsparciu na rzecz zatrudnienia, podkreśla prawo każdego do kształcenia ustawicznego i szkolenia oraz wsparcia na rzecz poprawy perspektyw zatrudnienia.

Prawa te mają na celu zapewnienie, że obywatele mogą uczestniczyć w życiu społecznym, z powodzeniem wkraczać na rynek pracy i odnosić sukcesy w życiu zawodowym i prywatnym. Z drugiej strony, pracodawcy również poszukują pracowników przygotowanych do bieżącego i przyszłego środowiska pracy, by skutecznie wspierać dwojaką transformację cyfrową i ekologiczną Europy oraz odbudowę europejskiego rynku pracy po pandemii COVID-19.

Umiejętności stanowią istotę wysiłków podejmowanych przez UE na rzecz urzeczywistnienia tej wizji. To dzięki inicjatywom takim jak europejski program na rzecz umiejętności, Europejski Obszar Edukacji czy plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej UE wspiera doskonalenie umiejętności i budowanie odpornych, wybiegających w przyszłość i dostosowanych do potrzeb ery cyfrowej systemów kształcenia i szkolenia.

Kształcenie i szkolenie zawodowe odgrywa w tym procesie kluczową rolę, co zostało wyraźnie podkreślone w przyjętym w listopadzie 2020 roku zaleceniu Rady w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności. Jednocześnie państwa członkowskie UE oraz kilkanaście państw trzecich podpisały deklarację z Osnabrück, zobowiązując się do podjęcia do 2025 roku konkretnych działań na rzecz dalszego rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego w Europie.

Czym jest kształcenie i szkolenie zawodowe?

Zalecenie Rady definiuje „kształcenie i szkolenie zawodowe" jako „kształcenie i szkolenie, które ma na celu wyposażenie osób młodych i osób dorosłych w wiedzę, umiejętności i kompetencje wymagane w określonych zawodach lub, w szerszym ujęciu, na rynku pracy". Może ono odbywać się w środowisku formalnym i pozaformalnym, na wszystkich poziomach europejskich ram kwalifikacji. VET jest sektorem kształcenia i szkolenia najbliższym rynkowi pracy. Ta dostosowana do potrzeb forma kształcenia i szkolenia jest niezwykle ważna i skuteczna, gdyż pozwala przyszłym pracownikom zdobyć umiejętności, które są niezbędne do wykonywania określonych zawodów, a także oferuje cenne uniwersalne kompetencje i szybko reaguje na zmiany zachodzące w gospodarce.

Niniejsza broszura przedstawia w sposób kompleksowy wizję UE dotyczącą przyszłości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz działania, jakie UE i państwa członkowskie podejmują na rzecz jej urzeczywistnienia. Poruszono w niej kwestię znaczenia reform VET na szczeblu krajowym, w tym najważniejsze przesłanki tych reform, oraz omówiono kluczowe inicjatywy podejmowane na szczeblu unijnym.

Jeśli należysz do grona **interesariuszy programów VET** – jesteś przedstawicielem administracji krajowej lub regionalnej, praktykiem, dyrektorem szkoły lub nauczycielem, instruktorem, pracownikiem centrum kształcenia lub urzędu pracy, bądź zarządzasz kadrami – niniejsza publikacja dostarczy ci cennych informacji na temat najważniejszych reform i inicjatyw podejmowanych na szczeblu unijnym, w tym możliwości finansowania.

Jeżeli uczestniczysz w programie **VET jako osoba ucząca się,** ta broszura pomoże ci dowiedzieć się więcej na temat korzyści płynących z kształcenia i szkolenia zawodowego. Z tej publikacji dowiesz się również, jak UE i jej państwa członkowskie wspierają cię w rozwoju osobistym i zawodowym w trakcie całego twojego życia zawodowego.

Korzyści kształcenia i szkolenia zawodowego

Kształcenie i szkolenie zawodowe pomaga zarówno osobom młodym stojącym u progu kariery zawodowej, jak i dorosłym pragnącym podnieść lub zmienić swoje kwalifikacje w zdobywaniu umiejętności niezbędnych do rozwoju osobistego i zawodowego:

- VET przygotowuje młodzież do skutecznego wejścia na rynek pracy;
- pomaga pracownikom stale podnosić kwalifikacje;
- ułatwia im dostosowywanie się do zmieniających się potrzeb pracodawców i pomaga w negocjowaniu zmiany stanowiska pracy;
- pomaga osobom bezrobotnym w zdobywaniu umiejętności niezbędnych do powrotu na rynek pracy;
- a także wyposaża osoby uczące się w wiedzę, umiejętności i cechy, które pozwolą im odnosić sukcesy w życiu zawodowym, społecznym i osobistym.

Jak widać na Wykresie 1 w załączniku do broszury w całej UE absolwenci programów VET (na poziomie średnim II stopnia i policealnym) mają zwykle większe szanse na zatrudnienie niż świeżo upieczeni absolwenci szkół ogólnokształcących. Wyniki badań Eurostatu pokazują ponadto, że wskaźnik zatrudnienia absolwentów VET w wieku 20–34 lat wyniósł w 2020 roku 76,1 % w porównaniu do zaledwie 58,3 % w przypadku absolwentów szkół ogólnokształcących w tym samym wieku. Podobny trend widać wyraźnie w poszczególnych krajach – w 20 państwach członkowskich odnotowano wyższy wskaźnik zatrudnienia wśród absolwentów programów VET, a tylko w pięciu wskaźnik ten był wyższy wśród absolwentów szkół ogólnokształcących. Statystyki bardzo wyraźnie pokazują wysoką skuteczność programów VET w zakresie wspierania osób uczących się w zdobywaniu umiejętności, które zwiększają ich szanse na zatrudnienie i przygotowują do wejścia na rynek pracy.

Wykres 1: Zatrudnienie wśród niedawnych absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz szkół ogólnokształcących (w wieku 20–34 lat) w 2020 r.

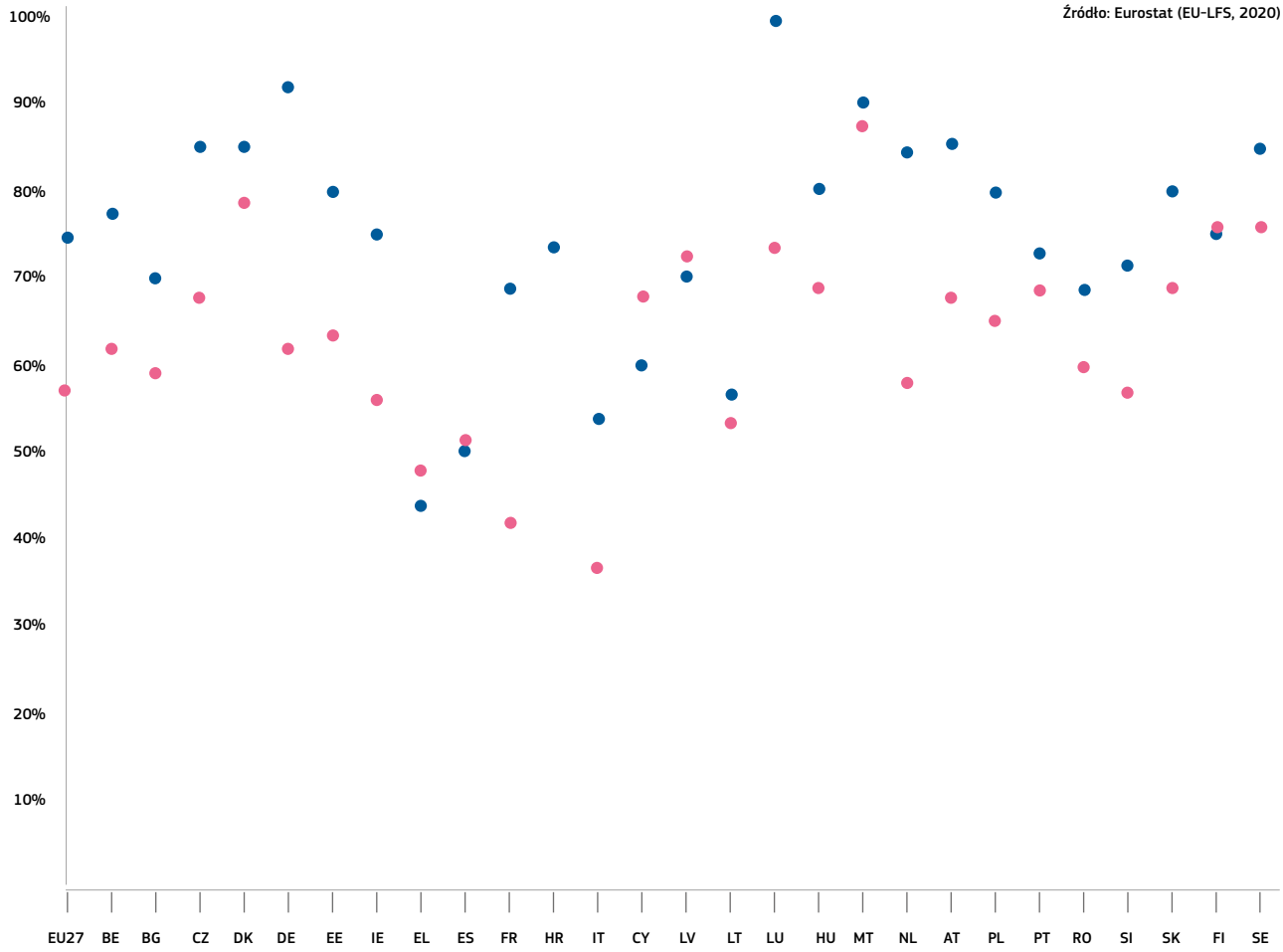

1 Dane z Luksemburga (LU) za rok 2020 nie zostały udostępnione w momencie publikacji, dlatego na wykresie zaprezentowano dane za rok 2019.

2 Dane z Chorwacji (HR) były niedostępne w momencie publikacji

Zmieniający się krajobraz kształcenia i szkolenia zawodowego

Zwykło się uważać, że programy VET przygotowują do zawodu pracowników średnio wykwalifikowanych. Choć ubywa chętnych do wykonywania takich zawodów, wciąż mają one największy udział we współczesnym rynku pracy. Jednak zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych pracowników wymusiło podniesienie poziomu kwalifikacji u uczestników programów VET. Biorąc ponadto pod uwagę korzyści, jakie oferuje dostosowane do potrzeb kształcenie i szkolenie zawodowe, czas najwyższy porzucić przekonanie, że jest ono adresowane wyłącznie do pracowników średnio wykwalifikowanych. Kształcenie i szkolenie zawodowe zaspokaja potrzeby każdej osoby uczącej się niezależnie od wieku, dlatego programy VET uwzględniają szerokie spektrum zawodów cechujących się różnym poziomem kwalifikacji.

Już teraz kształcenie i szkolenie zawodowe jest ważnym elementem krajobrazu szkolnictwa ponadpodstawowego. Niemal połowa, bo aż 48,4 %, wszystkich osób uczących się w szkołach średnich II stopnia uczestniczy w programach VET, choć dane dotyczące uczestnictwa istotnie różnią się w poszczególnych państwach członkowskich: od 70.8 % w Słowenii i 70,5 % w Czechach do zaledwie 26,1 % na Litwie i 16,9 % na Cyprze. W latach 2017–2019 odnotowano wzrost wskaźnika uczestnictwa w programach VET w niemal połowie państw członkowskich UE, podczas gdy w pozostałych państwach członkowskich obserwowano spadek tego wskaźnika przy niewielkich różnicach trendów pomiędzy poszczególnymi państwami.[3] Dane dla wszystkich państw członkowskich przedstawiono na Wykresie 2 oraz w tabeli w załączniku do broszury.

3 Należy zaznaczyć, że najnowsze dostępne dane pochodzą z 2019 roku i dlatego nie oddają w pełni ewentualnego wpływu pandemii COVID-19 na ten obszar.

Wykres 2: Odsetek osób uczących się w szkołach średnich II stopnia uczestniczących w kształceniu i szkoleniu zawodowym na poziomie średnim II stopnia w latach 2017–2019

Źródło: Eurostat (UOE, 2019)

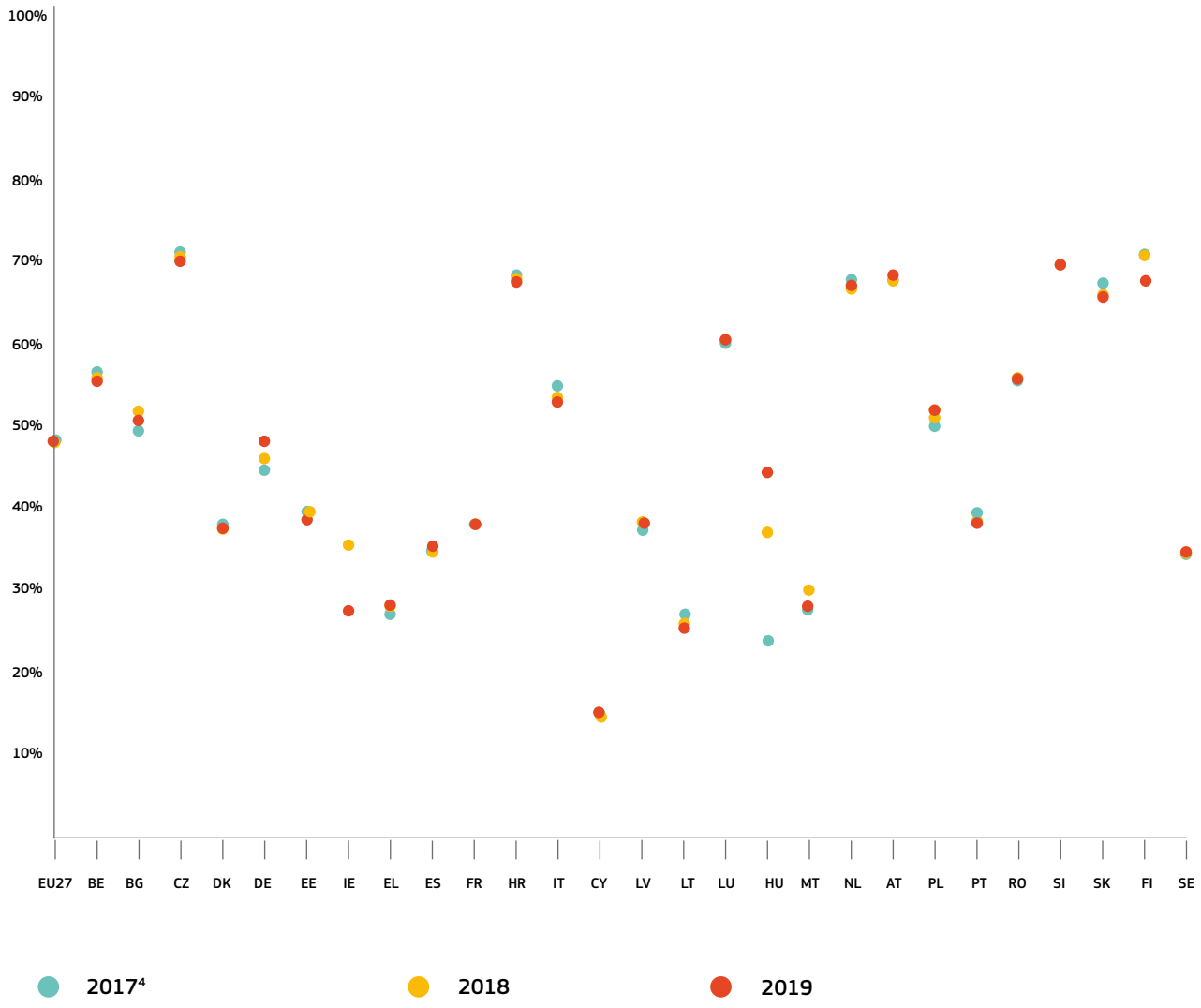

4 Dane dla Irlandii (IE) za rok 2017 są niedostępne

3

Unijna wizja rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego

© Shutterstock, 2022

Budowanie wykwalifikowanej i dobrze wyszkolonej siły roboczej, potrafiącej dostosować się do potrzeb i wymogów rynków pracy, reagującej na zmiany ekonomiczne opiera się na silnych politykach kształcenia zawodowego. UE zbudowała podstawy do wspierania rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego w Europie, podejmując liczne inicjatywy i formułując kluczowe założenia oraz cele przyszłych programów VET.

Zarys unijnej polityki kształcenia i szkolenia zawodowego

UE od bardzo dawna prowadzi politykę promowania i wspierania kształcenia i szkolenia zawodowego w całej Europie. Już w 1963 roku uchwalono ogólne zasady wdrażania wspólnej polityki szkolenia zawodowego oraz powołano Komitet Doradczy ds. Szkolenia Zawodowego (ang. Advisory Committee on Vocational Training, ACVT). Na początku XXI wieku położono większy nacisk na polityki kształcenia i szkolenia zawodowego, zwłaszcza po wdrożeniu w 2002 roku europejskiej strategii ściślejszej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego (tzw. „procesu kopenhaskiego"). Pojawiły się takie narzędzia jak Europass i EQF mające na celu zwiększenie przejrzystości umiejętności i kwalifikacji. Wśród najważniejszych programów finansowania na uwagę zasługują Europejski Fundusz Społeczny Plus (ESF+) i Erasmus+, które wspierają edukację, szkolenie, zdobywanie umiejętności i uczenie się przez całe życie.

Pod wpływem kryzysu finansowego polityka UE skoncentrowała się na dalszych inwestycjach w kształcenie i szkolenie zawodowe wysokiej jakości, sprzyjające inteligentnemu, zrównoważonemu i włączającemu rozwojowi z myślą o walce z wysokim bezrobociem wśród młodzieży. Służyć temu miały przede wszystkim promocja uczenia się w rzeczywistych warunkach pracy, system zapewnienia jakości, łatwiejszy dostęp do kształcenia i szkolenia zawodowego, wzmacnianie kluczowych umiejętności i rozwój zawodowy instruktorów VET. Kluczową inicjatywą w tym kontekście jest gwarancja dla młodzieży, która od 2013 roku ułatwia młodym ludziom wejście na rynek pracy dzięki kształceniu i szkoleniu zawodowemu. Spośród nowszych inicjatyw należy wymienić plan działania na rzecz współpracy sektorowej w zakresie umiejętności, którego celem jest uzupełnianie braków w zakresie umiejętności sektorowych, między innymi poprzez rozwój programów VET i kwalifikacji, oraz europejską klasyfikację umiejętności, kompetencji, kwalifikacji i zawodów (ESCO), która powstała z myślą o ulepszeniu wielojęzykowej klasyfikacji umiejętności i kwalifikacji.

Najważniejsze organy wykonawcze UE odpowiedzialne za współpracę w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego

Państwa członkowskie, partnerzy społeczni oraz Komisja dyskutują nad inicjatywami dotyczącymi kształcenia i szkolenia zawodowego na spotkaniach **Komitetu Doradczego ds. Szkolenia Zawodowego (ACTV)** oraz **Dyrektorów Generalnych ds. Kształcenia i Szkolenia Zawodowego (DGVT).**

ACTV wspiera UE we wdrażaniu polityk VET od 1963 roku. W praktyce Komitet zajmuje się szeroko pojętym kształceniem i szkoleniem zawodowym oraz uczeniem się osób dorosłych, by podkreślić fakt, że polityki VET są elementem większego systemu kształcenia i szkolenia.

W ramach DGVT odbywają się spotkania wysokich przedstawicieli ministerstw z 35 krajów odpowiedzialnych za obszar jakim jest kształcenie i szkolenie zawodowe z europejskimi partnerami społecznymi. Członkowie DGVT omawiają strategiczne polityki VET i reformy podejmowane na szczeblu krajowym, a także wytyczają kierunek przyszłej ogólnoeuropejskiej współpracy w ramach VET.

Od 2002 roku spotkania DGVT przyczyniają się do zacieśniania współpracy pomiędzy państwami członkowskimi, krajami kandydującymi, państwami członkowskimi Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu / Europejskiego Obszaru Gospodarczego i europejskimi partnerami społecznymi w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego w ramach procesu kopenhaskiego. **Proces kopenhaski** jest inicjatywą dobrowolną, do której przystępują państwa pragnące podnieść skuteczność, jakość i atrakcyjność kształcenia i szkolenia zawodowego w Europie.

Agencje UE wspierające współpracę w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego

Cedefop, czyli Europejskie Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego, od momentu powstania w 1975 roku wspiera współpracę w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego, przyczyniając się do włączania do agendy coraz to nowych polityk. Cedefop współpracuje z Komisją Europejską, państwami członkowskimi UE i partnerami społecznymi, pomagając w rozwijaniu, promowaniu, i wdrażaniu polityk z obszaru VET, umiejętności i kwalifikacji.

Ponadto Cedefop udostępnia informacje, wyniki badań i analiz oraz dowody naukowe z obszaru leżącego na styku kształcenia i szkolenia zawodowego oraz rynku pracy. Działania Centrum obejmują: systemy kształcenia i szkolenia zawodowego; programy przygotowania zawodowego; ścieżki rozwoju dla dorosłych w zakresie VET i podnoszenia kwalifikacji; wytyczne oraz walidacja systemów uczenia się i finansowania VET; kwalifikacje i ramy kwalifikacji; nauczycieli i instruktorów; informacje o umiejętnościach i przyszłości rynku pracy ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności ekologicznych i cyfryzacji. Jako platforma dla decydentów, partnerów społecznych, badaczy, ekspertów i podmiotów działających na rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia zawodowego, Cedefop propaguje wymianę wiedzy i kształcenie w zakresie polityk. Odgrywa również kluczową rolę w monitorowaniu procesu wdrażania priorytetów i działań określonych w zaleceniu Rady w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego oraz w deklaracji z Osnabrück.

Europejska Fundacja Kształcenia (ETF) pomaga krajom sąsiadującym z UE w reformowaniu tamtejszych systemów kształcenia i szkolenia oraz rynków pracy. Jako instytucja z ponad dwudziestopięcioletnim doświadczeniem, ETF działa na rzecz jak najlepszego wykorzystania zdolności i umiejętności ludzi i w tym celu blisko współpracuje z rządami, przedsiębiorstwami i partnerami społecznymi na szczeblu unijnym. Fundacja podejmuje obecnie działa na rzecz rozwoju kapitału ludzkiego w 29 krajach graniczących z UE. Polegają one na promowaniu mobilności społecznej i włączenia, reformie systemów kształcenia i szkolenia oraz poszukiwaniu równowagi pomiędzy kształtem tych systemów a potrzebami rynku pracy.

W europejskim programie na rzecz umiejętności z 2020 roku wyznaczono cele ilościowe dotyczące podnoszenia już posiadanych umiejętności (ang. upskilling) oraz szkolenia w celu zdobycia nowych umiejętności (ang. reskilling) w okresie pięciu lat. Program obejmuje 12 działań, których celem jest współpraca pomiędzy państwami członkowskimi, przedsiębiorstwami i partnerami społecznymi na rzecz mobilizowania obywateli do nauki przez całe życie oraz wykorzystanie środków unijnych jako katalizatora do uwolnienia inwestycji publicznych i prywatnych w rozwój umiejętności. Założenia programu wpisują się w działalność Europejskiego Obszaru Edukacji oraz plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej w kontekście wspierania umiejętności cyfrowych oraz budowania holistycznej, ogólnoeuropejskiej przestrzeni do kształcenia, przynoszącej korzyści wszystkim osobom uczącym się, nauczycielom i instytucjom.

Europejski pakt na rzecz umiejętności jest pierwszą flagową inicjatywą realizowaną w ramach europejskiego programu na rzecz umiejętności, zachęcającą organizacje publiczne i prywatne, by łączyły swoje siły i podejmowały konkretne działania na rzecz podnoszenia i zdobywania nowych kwalifikacji przez Europejczyków. Ponadto w europejskim programie na rzecz umiejętności zapowiedziano prace nad indywidualnymi rachunkami szkoleniowymi, które mają ułatwić dostęp do szkoleń osobom dorosłym w wieku produktywnym, by z powodzeniem radziły sobie z przemianami zachodzącymi na rynku pracy.

Kształcenie i szkolenie zawodowe w szerszym kontekście

Kształcenie, szkolenie i umiejętności stanowią sedno polityk UE. Zarówno Europejski Zielony Ład, jak i nowa strategia przemysłowa dla Europy, czy też plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym oraz unijna strategia ochrony zróżnicowania biologicznego mówią o roli, jaką kwalifikacje i szkolenie odgrywają we wspieraniu zrównoważonego rozwoju i przechodzeniu na gospodarkę ekologiczną. Strategia MŚP na rzecz zrównoważonej i cyfrowej Europy podkreśla wagę umiejętności w biznesie, zaś strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025 zwraca uwagę na znaczenie umiejętności w zwalczaniu stereotypów związanych z płcią oraz w dążeniu do równowagi płci w wielu zawodach. Kolejny z unijnych programów – NextGenerationEU – mający wyprowadzić UE z kryzysu wywołanego przez pandemię COVID-19, również mówi o konieczności przeznaczania funduszy na realizację programów VET, jeśli Europa chce stać się bardziej ekologiczna, zdigitalizowana i silniejsza niż kiedykolwiek wcześniej.

Nowe, kompleksowe podejście do kształcenia i szkolenia zawodowego

W **zaleceniu Rady w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego na rzecz zrównoważonej konkurencyjności,** sprawiedliwości społecznej i odporności znajdują się kluczowe założenia mające zapewnić, że programy VET otworzą przed młodzieżą i dorosłymi nowe możliwości kształcenia wysokiej jakości. Zalecenie kładzie duży nacisk na zwiększanie elastyczności, tworzenie nowych możliwości dotyczących uczenia się w rzeczywistych warunkach pracy i przygotowania zawodowego, a także poprawę funkcjonowania mechanizmów zapewnienia jakości.

Zainspirowana opinią Komitetu Doradczego ds. Szkolenia Zawodowego z 2018 roku na temat przyszłości kształcenia i szkolenia zawodowego po roku 2020, Rada Unii Europejskiej nakreśliła wizję polityki VET, która:

- wyposaża młodzież i dorosłych w wiedzę, umiejętności i kompetencje, które pozwolą im odnosić sukcesy na ewoluującym rynku pracy i w społeczeństwie, bezpiecznie przejść przez okres odbudowy i sprawiedliwej transformacji w kierunku ekologicznej i cyfrowej gospodarki w czasie zmian demograficznych i w całym cyklu ekonomicznym;
- sprzyja włączaniu i równym szansom oraz przyczynia się do budowania odporności, sprawiedliwości społecznej i dobrobytu dla każdego;
- promuje europejskie systemy kształcenia i szkolenia zawodowego w kontekście międzynarodowym, tak by stały się one ogólnie przyjętym punktem odniesienia dla osób zdobywających umiejętności zawodowe na całym świecie;

W zaleceniu wyznaczono ponadto następujące unijne cele do roku 2025:

- co najmniej **82 %** absolwentów VET znajduje zatrudnienie;
- **60 %** niedawnych absolwentów VET otrzymało możliwość skorzystania z dowolnej formy uczenia się w rzeczywistych warunkach pracy w trakcie kształcenia i szkolenia zawodowego;
- **8 %** osób uczestniczących w programach VET korzysta z możliwości uczenia się za granicą.

Cele pierwszy i trzeci bazują na aktualnych analizach ET 2020 dotyczących szans absolwentów VET na zatrudnienie i mobilności osób uczących się podczas kształcenia i szkolenia zawodowego, zaś drugi cel opiera się na zaleceniu Rady w sprawie europejskich ram jakości i skuteczności programów przygotowania zawodowego.

4

Reforma w krajach europejskich

© Shutterstock, 2022

Państwa członkowskie zobowiązały się do wdrożenia działań wspierających reformy kształcenia i szkolenia zawodowego na szczeblu krajowym przy udziale partnerów społecznych i innych interesariuszy. Reformy krajowe odgrywają kluczową rolę w realizacji wizji rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego.

Założenia reform krajowych

Reformy powinny opierać się na następujących założeniach, wedle których kształcenie i szkolenie zawodowe powinno...

- **Elastycznie dostosowywać się do zmian zachodzących na rynku pracy:** Państwa członkowskie powinny stworzyć odpowiednie ramy i wdrożyć środki, by zagwarantować, że kształcenie i szkolenie zawodowe zapewnia zrównoważony zestaw umiejętności zawodowych oraz szybko odpowiada na zmieniające się potrzeby rynku pracy (na przykład, poprzez mechanizmy przewidywania potrzeb w zakresie umiejętności). Uczenie się w rzeczywistych warunkach pracy i przygotowanie zawodowe to szczególnie skuteczne rozwiązania podkreślające użyteczność programów VET na rynku pracy.

- **Kłaść nacisk na elastyczność i możliwości postępu:** Państwa członkowskie powinny dbać o to, by programy VET były spersonalizowane i dostosowane do potrzeb osób uczących się. To pomaga zwiększać zaangażowanie tych osób i podnosi atrakcyjność ścieżek VET, zwiększając tym samym szansę na zatrudnienie. Kwalifikacje zawodowe powinny być rozbijane na mniejsze jednostki i znaczące efekty edukacji, co pozwoliłoby na elastyczne aktualizowanie treści programów kształcenia i dostosowywanie ich do indywidualnych potrzeb.

- **Być siłą napędową innowacji i wzrostu:** Kształcenie i szkolenie zawodowe należy włączać do strategii gospodarczych, przemysłowych i rozwoju innowacyjności, w tym tych, które wiążą się z odbudową i transformacją ekologiczną i cyfrową. Instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego powinny mieć dostęp do najnowocześniejszej infrastruktury i dysponować strategiami cyfryzacji, zaś oferta VET powinna być tak dostosowywana i rozszerzana, by ułatwiała zdobywanie umiejętności w zakresie przedsiębiorczości oraz umiejętności cyfrowych i ekologicznych, szczególnie przez osoby dorosłe. Powinno to pomóc Europie przygotować się do transformacji ekologicznej i cyfrowej oraz wesprzeć rozwój zawodów, na które jest duże zapotrzebowanie.

- **Stanowić atrakcyjną alternatywę opartą na nowoczesnych i cyfrowych metodach zdobywania umiejętności i szkolenia:** Państwa członkowskie powinny dokładać starań, by uczynić kształcenie i szkolenie zawodowe bardziej atrakcyjną opcją poprzez unowocześnianie programów VET i wprowadzanie do nich innowacji głownie w zakresie nowych środowisk i metod uczenia się oraz narzędzi, ze szczególnym naciskiem na cyfryzację. Systemy kształcenia i szkolenia powinny tworzyć pionowe i poziome ścieżki pomiędzy VET, szkołami ogólnokształcącymi, szkołami wyższymi a kształceniem osób dorosłych.

- **Promować równość szans:** Programy VET powinny być włączające i dostępne dla grup nieuprzywilejowanych, na przykład, osób z niepełnosprawnościami, nieposiadających umiejętności lub kwalifikacji, mniejszości, osób będących migrantami, a także osób z mniejszymi możliwościami z uwagi na ich sytuację społeczno-gospodarczą lub miejsce zamieszkania. Celowane działania i elastyczne formaty kształcenia mogą pomóc w zapobieganiu przedwczesnej rezygnacji z kształcenia i szkolenia oraz wspierać przejście ze środowiska szkoły do środowiska pracy.

- **Opierać się na kulturze zapewniania jakości:** Europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym (EQAVET) opierają się na zestawie wspólnych orientacyjnych deskryptorów i wspólnych wskaźników odniesienia dla zapewniania jakości w ramach VET. Mają one zastosowanie zarówno na poziomie systemu jak i organizatorów zgodnie z kontekstem krajowym. Krajowe punkty referencyjne działające w ramach EQAVET mają do odegrania ważną rolę w skupianiu interesariuszy krajowych i regionalnych oraz pomaganiu w dalszym rozwoju i wdrażaniu ram EQAVET.

Europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym (EQAVET) i europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET)

Zalecenie Rady w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego z listopada 2020 roku zastępuje wcześniejsze, przyjęte w 2009 roku zalecenia w sprawie ustanowienia EQAVET i ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET).

EQAVET to ramy odniesienia mające wesprzeć państwa członkowskie w podnoszeniu jakości systemów VET i poprawie przejrzystości rozwiązań w zakresie zapewniania jakości. Choć w ciągu 10 lat od ustanowienia EQAVET krajowe systemy zapewnienia jakości zostały zreformowane, trudno powiedzieć, aby przejrzystość rozwiązań z zakresu zapewnienia jakości uległa znaczącej poprawie. Ponadto ramy te były stosowane głównie w kształceniu i szkoleniu zawodowym odbywającym się w szkołach.

Dla wzmocnienia EQAVET do zalecenia Rady w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego włączono zaktualizowane ramy EQAVET, kładąc szczególny nacisk na jakość efektów uczenia się, poświadczenia i ocenę, konsultacje z interesariuszami, a także rolę nauczycieli i instruktorów, uczenie się w rzeczywistych warunkach pracy, zdobywanie umiejętności cyfrowych i elastyczność. Ponadto, aby usprawnić wzajemne uczenie się, zwiększyć przejrzystość rozwiązań w zakresie zapewniania jakości oraz wzmocnić wzajemne zaufanie między państwami członkowskimi, wprowadzono na szczeblu unijnym wzajemne przeglądy zapewniania jakości w systemach VET.

System ECVET powstał w celu poprawy uznawania, akumulacji i transferu efektów uczenia się z myślą o wspieraniu mobilności i uczenia się przez całe życie oraz ustanowieniu unijnego systemu transferu osiągnięć w ramach VET. Choć system ECVET pomógł zwiększyć mobilność poprzez wykorzystanie i dokumentowanie jednostek i innych powiązanych efektów uczenia się, nie w każdym kraju przyjęła się koncepcja punktów ECVET, a sam system nie przyczynił się do opracowania europejskiego systemu transferu osiągnięć w ramach VET.

Zalecenie Rady w sprawie VET zastąpiło zalecenie Rady w sprawie ECVET poprzez włączenie kluczowych założeń poprzedniego instrumentu ECVET dotyczących elastyczności. Natomiast narzędzia wspomagające mobilność osób zdobywających kwalifikacje zawodowe (Porozumienie o programie zajęć i Porozumienie o partnerstwie) będą dalej rozwijane w ramach innych instrumentów unijnych (np. Erasmus+). W przypadku kwalifikacji zawodowych na poziomie policealnym i wyższym europejski system transferu i akumulacji punktów (ECTS) wciąż będzie miał zastosowanie.

Działania państw członkowskich podejmowane we współpracy z UE i dzięki jej udziałowi w tworzeniu polityk VET, w tym powyższych założeń, powinny zaowocować powstaniem sprawnej, elastycznej i atrakcyjnej opcji kształcenia i szkolenia zawodowego opartej na równych szansach i kulturze zapewnienia jakości. Działanie te powinny w szczególności:

- **Promować i wspierać zrównoważone partnerstwa na rzecz zarządzania kształceniem i szkoleniem zawodowym** na poziomie regionalnym i sektorowym, zgodnie z kontekstem krajowym oraz, w uzasadnionych przypadkach, poprzez partnerstwa publiczno-prywatne. Uwzględniać partnerów społecznych oraz wszystkie strony zainteresowane, w tym;
  - instytucje VET;
  - przemysł i przedsiębiorstwa różnej wielkości;
  - jednostki publiczne i prywatne świadczące usługi związane z zatrudnieniem;
  - nauczycieli i instruktorów VET oraz ich przedstawicieli;
  - organy pośredniczące (takie jak izby przemysłowe, handlowe i rzemieślnicze);
  - organizacje zawodowe i sektorowe;
  - koordynatorów krajowych ds. gwarancji dla młodzieży, ESF+ i innych inicjatyw;
  - sektor technologii informacyjnych;
  - Centra Doskonalenia Zawodowego (CoVE);
  - klastry, organizacje zrzeszające osoby uczące się i rodziców; a także władze lokalne, regionalne i krajowe.

Współpraca pomiędzy interesariuszami VET na szczeblu krajowym ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia, że reformy będą dobrze przemyślane i wdrożone oraz że będą zrozumiałe dla praktyków i innych interesariuszy.

- **Jak najlepiej wykorzystywać narzędzia zapewniające przejrzystość.** Działania powinny wykorzystywać narzędzia, w tym europejskie ramy kwalifikacji, Europass, klasyfikację ESCO oraz system transferu i akumulacji punktów ECTS na rzecz zwiększania uznawania umiejętności, kwalifikacji i efektów uczenia się w okresie nauki za granicą. Na przykład, dzięki Europass osoby uczące się mogą dokumentować na profilu internetowym swoje doświadczenie, umiejętności i kwalifikacje, mieć dostęp do wskazówek na temat rozwoju kariery, informacji o mobilności i cyfrowych poświadczeniach, a także otrzymywać sugestie i wyszukiwać oferty uczenia się i zatrudnienia.

- **Jak najlepiej wykorzystywać środki i instrumenty unijne wspierające reformy i inwestycje w systemy VET.** Działania powinny stymulować dalsze inwestycje w system VET sektora publicznego i prywatnego. W części broszury poświęconej finansowaniu znajdują się przykłady funduszy i instrumentów unijnych.

- **Określić środki w oparciu o istniejące krajowe rozwiązania i ramy finansowe, które należy podjąć do maja 2022 roku** (tzw. „krajowe plany wdrożenia"). Działania te powinny koncentrować się na popularyzacji cyfryzacji i zrównoważenia środowiskowego w całym sektorze VET.

Na przykład, społeczność europejskich praktyków VET, skupiona wokół ePlatformy na rzecz uczenia się dorosłych w Europie, ma na celu wzmocnienie społeczności VET w całej UE. Koncentrując się na uczeniu się w internecie/na odległość, umiejętnościach z zakresu ekologii, włączeniu społecznym i mobilności osób uczących się, pomaga ona praktykom, takim jak nauczyciele, instruktorzy i firmowi opiekunowie, śledzić bieżące inicjatywy europejskie i nawiązywać współpracę, by ułatwiać znajdywanie interesujących narzędzi i zasobów do programów VET.

Konkretne zobowiązania krajowe

Sygnatariuszami deklaracji z Osnabrück, w której znalazło się zobowiązanie do podjęcia do 2025 roku szeregu działań w oparciu o zalecenie Rady w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego, zostali ministrowie odpowiedzialni za kształcenie i szkolenie zawodowe w 27 państwach członkowskich UE, krajach kandydujących i krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego / Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, europejscy partnerzy społeczni oraz Komisja Europejska. Swoje poparcie dla zapisów deklaracji wyrazili również przedstawiciele osób uczących się oraz stowarzyszenia zrzeszające organizatorów kształcenia i szkolenia zawodowego.

Deklaracja, w której przewidziano konkretne działania na lata 2021–2025 podejmowane na szczeblu krajowym oraz unijnym, stanowi uzupełnienie celów zawartych w zaleceniu Rady i koncentruje się na czterech głównych obszarach:

- **Wsparcie odporności i doskonałości dzięki włączającemu i elastycznemu kształceniu i szkoleniu zawodowemu wysokiej jakości:** Elastyczne i odporne systemy kształcenia i szkolenia zawodowego powinny pomagać w przystosowaniu się do trudności i przekształcać problemy w możliwości. Ułatwi to wdrażanie innowacji i zwiększy produktywność oraz odporność gospodarek i społeczeństw na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. System VET powinien pomagać obywatelom nie tylko w radzeniu sobie ze zmianami, ale też w ich kształtowaniu. Innowacyjność VET jest ściśle związana z nowymi umiejętnościami, programami i metodykami nauczania oraz narzędziami prognostycznymi.

- **Ustanowienie nowej kultury uczenia się przez całe życie:** Nowa kultura uczenia się przez całe życie powinna przynieść każdej osobie uczącej się korzyści w postaci wskazówek do rozwoju kariery zawodowej przez całe życie. Powinna również zachęcać do uczestnictwa we włączających programach VET wysokiej jakości i pomagać w zdobywaniu umiejętności, które pozwolą jej aktywnie zarządzać własną edukacją, szkoleniem i zatrudnieniem przy wsparciu ze strony interesariuszy.

- **Zrównoważony rozwój:** Głównymi motorami zrównoważonego rozwoju są przedsiębiorstwa, sektor prywatny i inicjatywy społeczne. W regulacjach i praktykach związanych z podstawowym i ustawicznym kształceniem i szkoleniem zawodowym powinno uwzględniać się umiejętności sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi. Postęp technologiczny jest również istotną siłą napędową w rozwoju wielu sektorów, w tym sektora kształcenia i szkolenia. Otwarte oprogramowanie i środowisko edukacji cyfrowej czynią edukację w zakresie zrównoważonego rozwoju bardziej dostępną.

- **Europejski obszar kształcenia i szkolenia oraz międzynarodowy wymiar VET:** Globalizacja rynków i trendy demograficzne wymuszają na systemach VET oraz instytucjach działających na szczeblu krajowym, regionalnym i sektorowym działania na rzecz przystosowania się i modernizacji. Globalny rozwój otwiera jednocześnie wspaniałe szanse na umocnienie się Europy jako światowego centrum kształcenia i szkolenia.

Deklaracja stanowi wyraźne zobowiązanie państw członkowskich do doskonalenia systemów VET w nadchodzących latach w całej UE z zachowaniem synergii z założeniami i działaniami zawartymi w zaleceniu Rady w sprawie kształcenia i szkolenia zawodowego.

5

Działania i inicjatywy wspierające państwa członkowskie

© Shutterstock, 2022

UE nieustannie wspiera państwa członkowskie w reformach systemów VET. Celem UE jest zachęcanie państw członkowskich do współpracy oraz pomoc w koordynowaniu obszarów zatrudnienia i VET przy jednoczesnym pełnym poszanowaniu odpowiedzialności państw członkowskich za treść i organizację szkoleń.

Podejmowane przez UE liczne inicjatywy dostarczają interesariuszom VET użyteczne narzędzia i wsparcie oraz pomagają państwom członkowskim w podnoszeniu jakości i przejrzystości ich systemów VET, przyczyniając się do realizacji unijnej wizji VET w całej Europie.

Centra Doskonalenia Zawodowego (CoVE)

CoVE to międzynarodowe sieci współpracy, których celem jest dążenie do rozwoju innowacyjności i doskonałości w kształceniu i szkoleniu zawodowym. Zrzeszają wielu różnych partnerów lokalnych i regionalnych, w tym organizatorów kształcenia i szkolenia zawodowego (na poziomie średnim II stopnia i wyższym), pracodawców, centra badawcze i partnerów społecznych, by razem współtworzyli „ekosystem umiejętności", wnosząc swój wkład w budowanie innowacyjnej, włączającej i zrównoważonej gospodarki.

Inicjatywa CoVE jest powiązana z programem na rzecz umiejętności i Europejskim Obszarem Edukacji, a jej celem jest utworzenie 100 Centrów Doskonalenia Zawodowego finansowanych ze środków programu Erasmus+ w latach 2021–2027. Wspiera ona również państwa członkowskie, partnerów społecznych i organizatorów VET we wdrażaniu celów zalecenia Rady w sprawie VET oraz deklaracji z Osnabrück.

Inicjatywa CoVE wzbudziła zainteresowanie wśród wielu partnerów z całego świata – ponad 1 700 organizacji z 55 państw odpowiedziało na zaproszenie do złożenia wniosku w ramach programu Erasmus+ – co pokazuje potencjał centrów do budowania międzynarodowego wymiaru europejskich systemów VET i nawiązywania trwałych partnerstw z organizacjami spoza Europy. CoVE mogą stać się kluczowym graczem, którego działania pomogą Europie stać się światowej klasy punktem odniesienia dla umiejętności najwyższej jakości.

Umiejętności ekologiczne i cyfrowe

UE podkreśla znaczenie działań promujących dwojaką transformację ekologiczną i cyfrową, za sprawą której gospodarka europejska stanie się bardziej sprawiedliwa, odporna i zrównoważona. Dwojaka transformacja stanowi kluczowy element planu politycznego Komisji Europejskiej, co widać wyraźnie w założeniach zarówno europejskiego programu na rzecz umiejętności z 2020 roku, a także planu działania w dziedzinie edukacji cyfrowej i Europejskiego Zielonego Ładu.

Instytucje oraz systemy kształcenia i szkolenia zawodowego mają wszelkie narzędzia do tego, by ułatwiać obywatelom zdobywanie i zmianę kwalifikacji, co jest warunkiem koniecznym do zapewnienia, że transformacja będzie sprawiedliwa i włączająca.

Dzięki środkom przekazywanym na rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego z programu Erasmus+ i Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (będącego elementem NextGenerationEU) obywatele mogą przygotować się na nowe możliwości oferowane przez rynki pracy w kontekście dwojakiej transformacji.

W planach jest także dalsza promocja intensywnych kursów szkoleniowych z dziedziny cyfryzacji oraz aktualizacja DigComp (unijnych ram kompetencji cyfrowych) w odpowiedzi na rozwój nowych technologii, takich jak sztuczna inteligencja, „datyfikacja" wszystkich aspektów życia oraz umiejętności ekologiczne. Opracowano ponadto ramy kompetencji w zakresie zrównoważonego rozwoju mające służyć uzgodnieniu wspólnych kluczowych kompetencji niezbędnych do transformacji ekologicznej.

SELFIE (ang. Self-reflection on Effective Learning by Fostering Innovation through Educational technologies; dosł. autorefleksja nad efektywnym uczeniem się przez wspieranie innowacji za pomocą technologii edukacyjnych) jest narzędziem wspomagającym procesy cyfryzacji w szkołach. Dostęp do niego jest całkowicie darmowy, a samo narzędzie można dostosowywać do konkretnych potrzeb szkół, w tym VET, aby pomagać w zrozumieniu technologii cyfrowych i włączać je do praktyk uczenia się i nauczania. SELFIE umożliwia gromadzenie

anonimowych informacji zwrotnych od uczniów, nauczycieli i dyrektorów szkół przy pomocy kwestionariuszy badających sposób wykorzystania technologii w szkole. Na podstawie otrzymanych informacji generowany jest raport na temat mocnych i słabych stron szkoły w zakresie wykorzystania przez nią technologii.

UE udostępniła w październiku 2021 roku rozszerzoną wersję narzędzia SELFIE, która koncentruje się na uczeniu się w rzeczywistych warunkach pracy. W nowym module uwzględniono opinie instruktorów będących pracownikami firm, włączając tym samym do ćwiczeń nie tylko osoby uczące się, nauczycieli i dyrektorów szkół, ale także przedsiębiorstwa. Takie rozwiązanie daje szkołom VET i firmom oferującym szkolenia możliwość dyskutowania o tym, jak najlepiej przeprowadzić cyfryzację organizowanego przez nie kształcenia i szkolenia. Rozszerzona wersja jest dostępna w 24 językach urzędowych UE w ramach podstawowego narzędzia SELFIE.

Silniejsze wsparcie dla przygotowania zawodowego

Inicjatywy takie jak gwarancja dla młodzieży, europejski sojusz na rzecz przygotowania zawodowego (EAfA) oraz usługi wspomagające przygotowanie zawodowe skupiają rządy i interesariuszy zainteresowanych wzmacnianiem wsparcia na rzecz przygotowania zawodowego oraz podnoszeniem świadomości i wzmacnianiem zobowiązań w zakresie doskonalenia VET.

W swojej odświeżonej formule sojusz EAfA promuje zawiązywanie krajowych koalicji, wspiera MŚP i wzmacnia zaangażowanie partnerów społecznych również na szczeblu sektorowym. Mobilizuje do działania władze lokalne i regionalne oraz pomaga w reprezentowaniu praktykantów w państwach członkowskich. Działa na rzecz ekologicznego, cyfrowego i włączającego przygotowania zawodowego przynoszącego korzyści zarówno pracodawcom, jak i ludziom młodym poprzez podnoszenie kwalifikacji siły roboczej w wielu sektorach gospodarki. Usługi wspomagające sojuszu polegają na podnoszeniu jakości przygotowania zawodowego w Europie dzięki zapewnieniu dostępu do zasobów internetowych, tworzeniu możliwości do wymiany i nawiązywania kontaktów, a także do nauki i działania.

UE planuje zintensyfikować działania EAfA oraz zwiększyć wpływ usług wspomagających przygotowanie zawodowe.

Europejski Tydzień Umiejętności Zawodowych

Od 2016 roku organizatorzy Europejskiego Tygodnia Umiejętności Zawodowych (Tygodnia VET) zapraszają organizacje lokalne, regionalne i krajowe do wspólnego świętowania sukcesów kształcenia i szkolenia zawodowego w całej Europie. To coroczne wydarzenie podnosi świadomość na temat potencjału VET do tworzenia nowych miejsc pracy i wspierania rozwoju kariery zawodowej, dając przy tym okazję do wymiany informacji i dobrych praktyk.

Tydzień VET obfituje w wydarzenia i działania organizowane przez partnerów w całej Europie, a każdego roku towarzyszy mu inny temat przewodni, który podkreśla znaczenie VET i umiejętności. Wśród zaproszonych prelegentów znajduje się wielu ekspertów, którzy dzielą się z uczestnikami swoimi spostrzeżeniami w trakcie konferencji i wymian online. Obchody Tygodnia są również okazją do przyznania nagród w konkursie VET Excellence inspirującym ludziom i organizacjom w uznaniu za ich dokonania.

Europejskie podstawowe profile zawodowe

Europejskie podstawowe profile zawodowe są kolejnym innowacyjnym elementem doskonałości VET i strategii umiędzynarodowienia. W ramach profili określa się ogólny zestaw efektów edukacji, które mogą posłużyć do rozwoju wspólnych programów kształcenia zawodowego i szkoleń, kwalifikacji oraz mikrokwalifikacji. Profile mogą również przyczynić się do zwiększenia mobilności wśród osób uczących się i pracowników oraz wspierać automatyczne uznawanie kwalifikacji VET i wyników nauki uzyskanych za granicą. W przyszłości profile mogą zostać uwzględnione w ramach platformy Europass, zaś treści cyfrowego kształcenia zawodowego będą mogły stanowić dla nich uzupełnienie.

Wzajemne przeglądy zapewniania jakości na poziomie całego systemu kształcenia i szkolenia zawodowego

Wzajemne przeglądy są przykładem wzajemnego uczenia się, którego celem jest zwiększenie przejrzystości i skuteczności systemów zapewnienia jakości. Zalecenie Rady w sprawie VET mówi o wzajemnych przeglądach rozwiązań w zakresie zapewniania jakości na poziomie całego systemu VET jako o przykładzie konkretnego działania mającego zwiększyć przejrzystość i wzmocnić zaufanie między państwami członkowskimi oraz rozwinąć wzajemne uczenie się w całej UE. UE będzie współpracowała z państwami członkowskimi na rzecz wzmocnienia przejrzystości krajowych rozwiązań VET poprzez wzajemne przeglądy systemów zapewniania jakości, wykorzystując przy tym osiągnięcia EQAVET, które przyczyniły się do wdrożenia szeregu reform do krajowych systemów zapewnienia jakości.

Mikrokwalifikacje

Mikrokwalifikacje stanowią poświadczenie wyników nauki, które osoba ucząca się zdobyła w trakcie krótkich doświadczeń edukacyjnych. Zalecenie Rady w sprawie VET wzywa Komisję Europejską do „zbadania koncepcji i wykorzystania mikrokwalifikacji". Mikrokwalifikacje umożliwiają ukierunkowane, elastyczne zdobywanie umiejętności, które są dostosowane do szybko zmieniającego się społeczeństwa i rynku pracy, a jednocześnie nie zastępują tradycyjnych kwalifikacji. Za ich planowanie i udzielanie odpowiadają organizatorzy zapewniający kształcenie w środowisku formalnym, pozaformalnym i nieformalnym.

We wniosku z grudnia 2021 roku dotyczącym zalecenia Rady w sprawie mikrokwalifikacji w kontekście uczenia się przez całe życie i szans na zatrudnienie Komisja Europejska zawarła uzgodnioną definicję oraz format mikrokwalifikacji, a także zbiór zasad dotyczących ich planowania i udzielania. Dostawcy mikrokwalifikacji, w tym organizatorzy kształcenia ustawicznego, mogą korzystać z tych rozwiązań w całej UE, zwiększając zaufanie do mikrokwalifikacji, ich uznawalność i jakość.

Finansowanie

Środki unijne odgrywają kluczową rolę w realizacji zadań opisanych powyżej oraz w zapewnieniu dalszego rozwoju i wzmacniania systemów kształcenia i szkolenia zawodowego we wszystkich państwach członkowskich.

Środki na wykonanie krajowych zobowiązań dotyczących kształcenia i szkolenia zawodowego mogą pochodzić z wielu różnych funduszy i programów unijnych, takich jak NextGenerationEU i jego filary, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz REACT-EU, ESF+, Erasmus+, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, InvestEU, program „Horyzont Europa", europejska współpraca terytorialna, program „Cyfrowa Europa", mechanizm sprawiedliwej transformacji oraz Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W programie Erasmus+ na lata 2021–2027 również zaplanowano środki na wsparcie mobilności transnarodowej niemal 2 milionów osób uczących się i personelu w ramach systemu VET, a także przeznaczono środki budżetowe w wysokości 400 mln euro na sfinansowanie sieci 100 Centrów Doskonalenia Zawodowego w tym okresie.

Środki te mogą wzmocnić wsparcie na rzecz przygotowania zawodowego, cyfryzacji instytucji VET i reform VET z myślą o poprawie programów zmiany kwalifikacji, w szczególności w przypadku osób zatrudnionych w sektorach, które najmocniej ucierpiały wskutek pandemii COVID-19.

Jeśli jesteś interesariuszem VET, powyższe inicjatywy będą dla ciebie źródłem wsparcia, wytycznych i przydatnych narzędzi, dzięki którym wspólnie zrealizujemy unijną kompleksową wizję kształcenia i szkolenia zawodowego. VET jest kluczem do zapewnienia, że Europejczycy zdobędą niezbędne umiejętności na miarę teraźniejszości i przyszłości.

Podążając ścieżką wytyczoną przez zalecenie Rady, państwa członkowskie mogą wnieść swój wkład w europejską dwojaką transformację ekologiczną i cyfrową, zapewniając jednocześnie każdemu Europejczykowi dostęp do wysokiej jakości włączającej edukacji, szkolenia i uczenia się przez całe życie, by wszyscy mieszkańcy naszego kontynentu mogli w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, z powodzeniem wchodzić na rynek pracy i odnosić sukcesy w życiu zawodowym.

6

Załącznik

© Shutterstock, 2022

	Odsetek osób uczących się w szkołach branżowych II stopnia spośród wszystkich osób kształcących się na poziomie ponadpodstawowym[5]			Wskaźnik zatrudnienia niedawnych absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego (w wieku 20–34 lat)			Wskaźnik zatrudnienia niedawnych absolwentów szkół ogólnokształcących (w wieku 20–34 lat)		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
	2017	2018	2019	2018	2019	2020	2018	2019	2020
EU27	48,1	48,4	48,4	79,0	79,1	76,1	63,7	62,8	58,3
Belgia	57,8	56,8	56,2	76,7	77,1	76,5	43,9	61,6	61,3
Bułgaria	50,7	52,9	52,1	66,4	73,5	69,6	68,6	63,0	59,3
Czechy	72,4	71,3	70,5	87,7	86,8	84,8	80,6	75,9	68,5
Dania	38,9	37,7	37,3	85,0	84,7	84,5	77,1	77,1	79,1
Niemcy	45,6	46,5	48,1	92,4	93,4	93,4	68,7	66,8	61,4
Estonia	40,7	40,1	39,8	76,6	86,2	79,9	68,8	62,6	63,9
Irlandia	bd	35,7	27,6	76,9	75,9	73,5	71,5	69,9	56,0
Grecja	28,8	28,5	29,1	50,5	50,9	43,7	45,2	51,3	48,4
Hiszpania	35,3	35,8	36,4	70,0	66,0	50,3	64,1	53,6	51,5
Francja	39,9	39,3	39,3	72,2	68,8	68,5	47,2	50,8	43,0
Chorwacja	69,6	69,2	69,0	68,8	73,9	73,7			
Włochy	55,3	53,6	53,0	53,9	56,6	53,3	36,2	38,3	37,0
Cypr	16,7	16,7	16,9	67,3	70,2	59,0	69,4	73,8	68,8
Łotwa	38,6	38,9	38,9	75,8	65,6	70,2	73,4	74,2	72,9
Litwa	27,4	26,8	26,1	79,2	67,3	56,8	75,6	69,6	53,0
Luksemburg	61,6	61,6	61,9	95,4	100,0		71,9	73,7	73,4
Węgry	23,0	38,0	44,0	87,1	86,3	80,0	75,7	71,7	69,4
Malta	27,1	28,5	27,7	91,0	91,2	89,5	91,2	86,0	88,0
Niderlandy	68,2	67,5	67,5	87,9	90,4	84,7	89,1	78,7	58,6
Austria	68,6	68,4	68,8	87,3	88,0	85,4	77,4	64,0	69,6
Polska	51,7	52,1	52,5	78,4	78,9	78,0	72,5	71,0	65,7
Portugalia	40,7	39,7	39,0	77,4	76,0	73,0	69,7	70,9	69,1
Rumunia	56,2	56,2	56,2	69,0	67,7	68,7	62,8	63,6	60,4
Słowenia	70,9	70,9	70,8	84,5	79,1	71,6	66,6	77,3	57,9
Słowacja	68,9	67,8	67,5	84,7	84,6	80,7	84,3	86,8	69,3
Finlandia	71,6	71,6	68,7	78,5	80,4	74,6	76,9	82,9	76,4
Szwecja	34,1	35,4	35,2	88,0	87,4	85,3	79,4	83,0	77,5

5 Proszę zauważyć, że kod kolorystyczny kolumn w tabeli odpowiada kolorom użytym w Wykresach 1 i 2.

Urząd Publikacji
Unii Europejskiej